

Praktyczne informacje dotyczące wprowadzania produktów tradycyjnych na Listę Produktów Tradycyjnych

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 588, chcielibyśmy zaprezentować Państwu kilka praktycznych informacji, które powinny pomóc w skutecznym wdrożeniu przepisów dotyczących Listy Produktów Tradycyjnych. Przepisy te zawarte są w rozdziale 11 ww. ustawy.

Niniejszego opracowania nie należy interpretować jako rozszerzenia lub zawężenia wymagań określonych w ustawie, a jedynie jako wyjaśnienie zawartych w niej przepisów.

Zgodnie z art. 46 ustawy na Listę Produktów Tradycyjnych mogą być wpisane produkty, których jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości wynikają ze stosowania tradycyjnych metod produkcji, za które uważa się metody wykorzystywane od co najmniej 25 lat.

Podstawą wpisu produktu na Listę Produktów Tradycyjnych jest jakość lub też wyjątkowe cechy i właściwości wynikające ze stosowania tradycyjnych metod produkcji. Za tradycyjne metody uważa się te wykorzystywane od co najmniej 25 lat. Zatem niezależnie od nazwy produktu oraz jego ewentualnego związku z regionem podstawą wpisu jest wykazanie 25 letniej tradycji wytwarzania produktu. Nie oznacza to, że podmiot zgłaszający produkt do wpisu na listę musi produkować go przynajmniej od 25 lat. Okres ten odnosi się bowiem do produktu, a nie do producenta.

Nazwa produktu tradycyjnego umieszczona na Liście Produktów Tradycyjnych nie podlega ochronie, a użycie nazwy produktu tradycyjnego odnoszącej się do obszaru geograficznego nie stanowi uznania pochodzenia tego produktu z obszaru, do którego nawiązuje ta nazwa.

Produkty wpisywane na Listę Produktów Tradycyjnych mogą ale nie muszą posiadać specyficznej jakości lub cech charakterystycznych, które są głównie lub wyłącznie związane z szczególnym otoczeniem geograficznym i właściwymi dla niego czynnikami naturalnymi oraz ludzkimi. Produkty mogą cieszyć się uznaniem i posiadać inne cechy przypisywane ich pochodzeniu geograficznemu. Zgłaszane produkty mogą posiadać specyficzny charakter oraz w sposób klarowny odróżniać się od innych produktów

rolnych, środków spożywczych lub napojów spirytusowych im podobnych lub należących do tej samej kategorii. Jeśli produkty posiadają ścisły związek z regionem, ale nie mogą wykazać 25 letniej tradycji wytwarzania nie mogą być wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych. Nazwy zgłaszanych produktów mogą, ale nie muszą być specyficzne same w sobie lub też wyrażać specyficzny charakter produktu. W nazwach tych produktów mogą być wykorzystane nazwy regionu, konkretnego miejsca czy kraju. Nazwy mogą odnosić się zarówno do podziału administracyjnego państwa jak i do regionów geograficznych.

Jeśli do opisu produktu została wykorzystana nazwa wskazująca na pewien region czy miejsce to wpis produktu na Listę Produktów Tradycyjnych nie potwierdza związku tego wyrobu z tym regionem. Wykorzystanie nazwy terytorium, regionu, krainy, miasta czy miejsca w nazwie produktu tradycyjnego nie świadczy o tym, że produkt zawdzięcza swoje specyficzne właściwości pochodzeniu z tego obszaru. Nazwa produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego wskazująca na obszar nie jest przeszkodą do produkcji tego wyrobu poza wskazanym terytorium. Wpis na Listę Produktów Tradycyjnych nie przywiązuje zatem produktu do miejsca pochodzenia i produkt może być produkowany poza obszarem, do którego odnosi się nazwa.

Jeżeli producenci chcieliby potwierdzić związek produktu z określonym terytorium i w ten sposób ograniczyć możliwość produkcji swego wyrobu do tego obszaru powinni ubiegać się o rejestrację nazw zgłaszanych produktów w europejskim systemie ochrony jako oznaczenie geograficzne lub nazwa pochodzenia.

Zgodnie z art. 47 ustawy wnioszek o wpis produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego na listę produktów tradycyjnych, mogą złożyć osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej produkujące dany produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy.

Nie istnieje obowiązek zrzeszania się producentów poszczególnych wyrobów. Produkt może zgłosić nawet pojedynczy producent.

Zapis *produkujące dany produkt* należy rozumieć bardzo szeroko. Określenie produkowanie należy rozumieć:

1. produkcję i sprzedaż zarówno w ramach sprzedaży bezpośredniej jak i na rynek krajowy czy do handlu. Może to być zarówno produkcja w dużych zakładach, jak i wytwarzanie na małą skalę lub sprzedaż wyrobów w lokalnych restauracjach;
2. produkcję na własny użytek, która nie jest przeznaczona do sprzedaży;

3. wytwarzanie przez podmioty, które posiadają umiejętności i wiedzę pozwalającą im na wytworzenie zgłaszanego wyrobu. Podmioty te nie muszą produkować zgłaszanego produktu, ale powinny potrafić go przyrządzić bazując na starych przepisach czy metodzie produkcji. Dotyczy to w szczególności tych produktów, których produkcja jest uznana za działalność regulowaną i bez specjalnych zezwoleń nie może być wytwarzana nawet na własny użytek.

Zgodnie z art. 48, ust. 3 ustawy wniosek o wpis na listę produktów tradycyjnych jest składany do właściwego miejscowo marszałka województwa w formie papierowej i na elektronicznym nośniku informacji.

Właściwy miejscowo marszałek województwa to marszałek tego województwa, na terenie którego producent jest zameldowany lub też zakład jest zarejestrowany. W przypadku, gdy producent jest zameldowany w innym województwie niż zarejestrowany jest zakład produkujący dany produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy, decyzja o wyborze właściwego miejscowo marszałka należy do zgłaszającego. W przypadku, gdy podział administracyjny nie pokrywa się z krainami czy regionami geograficznymi może wystąpić sytuacja, w której dany produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy jest wytwarzany na terytorium dwóch lub więcej województw. Nie ma przeszkód prawnych, aby produkt o takiej samej nazwie był zgłoszony na Listę Produktów Tradycyjnych przez kilku marszałków województw.

Wniosek składa się na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej (ePUAP). W przypadku gdy wniosek składany jest w postaci papierowej, dołącza się go również na informatycznym nośniku danych (płyta CD, pendrive). W wersji papierowej należy złożyć zarówno wniosek, jak i załączniki. W załącznikach nie trzeba zawierać oryginalnych ksiąg czy publikacji. Wystarczą ich kserokopie. W przypadku, kiedy nie ma możliwości wykonania odbitek ze względu na wiek lub złą jakość pierwotnego dokumentu, należy przepisać część dokumentu odnoszącą się do produktu. Dokonany odpis musi być jednak potwierdzony za zgodność z oryginałem. Przygotowanie informacji w wersji elektronicznej ma ułatwić przygotowywanie Listy Produktów Tradycyjnych oraz wszystkich publikacji i broszur informacyjnych dotyczących wpisanych na nią produktów. Szczególną uwagę należy zwrócić na dołączane do wniosku zdjęcia. Mogą być one zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej. Należy jednak pamiętać, iż wersja elektroniczna zdjęć umożliwia przygotowanie później barwnej prezentacji produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego. Dołączone do wniosku zdjęcie produktu nie może zawierać informacji o producencie, nie może identyfikować producenta.

Jeżeli wnioskodawca chciałby, aby w materiałach informacyjnych dotyczących zgłoszonego przez niego produktu oraz na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pojawiało się załączone przez niego zdjęcie produktu, zdjęcie to musi być załączone do wniosku o wpis produktu na Listę w formie elektronicznej, w formacie JPG i rozdzielczości nie niższej niż 300 DPI. Ponadto wnioskodawca zobowiązany jest dołączyć do wniosku oświadczenie dotyczące przekazania praw do zdjęcia Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które to oświadczenie stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

Zgodnie z art. 49, ust. 1 ustawy marszałek województwa sprawdza wniosek o wpis na listę produktów tradycyjnych pod względem spełniania wymogów formalnych oraz dokonuje oceny w zakresie spełniania przez produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy, określonych wymagań.

Zgodnie z art. 50, ust. 2 marszałek województwa wydaje decyzję stwierdzającą niespełnienie przez wniosek o wpis na listę produktów tradycyjnych określonych wymagań i nie przekazuje wniosku ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych.

Na podstawie przesłanych przez marszałka województwa wniosków przygotowywana jest Lista Produktów Tradycyjnych. Dlatego też wszystkie przesłane wnioski muszą być opracowane na podstawie obowiązującego formularza. Jego wzór, opracowany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i dostępny jest na stronie internetowej. [Wzór wniosku](#) został określony w celu ujednolicenia zakresu informacji dotyczących wytwarzanego produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego.

Marszałek województwa jest zobowiązany do sprawdzenia wniosku pod kątem formalnym. Sprawdzenie to ma na celu zagwarantowanie, iż wszystkie wymagane informacje zostały zawarte we wniosku. Produkty opisane we wnioskach nie spełniających wymagań formalnych określonych w ustawie i powyższym rozporządzeniu nie mogą zostać wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych. Za wnioski nie spełniające wymagań ustawy należy uznać m.in. wnioski przygotowane wyłącznie w wersji papierowej, nie sporządzone na obowiązującym formularzu lub tylko częściowo wypełnione.

Marszałek województwa jest także zobowiązany do przeprowadzenia oceny wniosku i sprawdzenia go merytorycznie. Do marszałka województwa należy wybór trybu, zasad, sposobu i metody przeprowadzania tej oceny. Ustawowo nie zostało tu narzucone żadne rozwiązanie. Należy jednak rozważyć możliwość wykorzystania wiedzy, jaką posiadają pracownicy muzeów etnograficznych czy towarzystw ludoznawczych. Bardzo cennych wskazówek i pomocy przy tej ocenie mogą udzielić

także pracownicy uniwersytetów oraz szkół wyższych. Uczelnie te bardzo często posiadają wydziały, w których zakres prac wchodzi pochodzenie, jakość czy historia żywności. Cennych wskazówek i pomocy przy tym zadaniu mogą udzielić także pracownicy instytutów czy innych organizacji zajmujących się żywnością, historią lub metodami jej wytwarzania czy przetwarzania. Wybór odpowiednich osób czy instytucji, które mogą być pomocne przy ocenie leży całkowicie w gestii marszałka województwa.

Zgodnie z art. 49, ust. 2 marszałek województwa przed dokonaniem oceny zwraca się do izby gospodarczej zrzeszającej podmioty wytwarzające produkty tradycyjne o wyrażenie, w terminie 30 dni, opinii w zakresie spełniania przez produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy określonych wymagań. W przypadku niewydania opinii w terminie 30 dni wymóg zagięnięcia opinii uważa się za spełniony.

Marszałek województwa jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii izby gospodarczej zrzeszającej podmioty wytwarzające produkty tradycyjne. Wybór izby jest dowolny i zależy wyłącznie od decyzji marszałka. Izba ta musi jednak zrzeszać producentów, którzy zajmują się wytwarzaniem produktów, o co najmniej 25 letniej historii i tradycji. Nie ma obowiązku wysyłania wszystkich wniosków do jednej izby gospodarczej. Jej wybór może być uzależniony od rodzaju ocenianego produktu. Procedura zasięgnięcia opinii ma na celu dostarczenie dodatkowych informacji przed przesłaniem wniosku lub wydaniem decyzji o odmowie przesłania wniosku do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Należy pamiętać, iż opinia izby nie jest wiążąca, a ostateczna decyzja o przekazaniu wniosku należy tylko i wyłącznie do marszałka. Należy jednak pamiętać, aby opinię, niezależnie czy jest pozytywna czy negatywna, dołączyć do przesyłanego wniosku. Jeśli izba nie ustosunkuje się do wniosku w ciągu 30 dni i nie przyśle odpowiedzi, wymóg jej zasięgnięcia uważa się za spełniony. W takim przypadku należy przesłać wyłącznie kopię wniosku o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych. Do wniosku można dołączyć informację o nie wydaniu opinii przez izbę. Należy także pamiętać, iż do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wysyłana jest kopia wniosku, która musi być potwierdzona przez marszałka województwa za zgodność ze złożonym oryginałem.

Zgodnie z art. 50, ust. 1 jeżeli produkt rolny, środek spożywczy lub napój spirytusowy spełnia określone wymagania, marszałek województwa przesyła ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych potwierdzoną przez siebie kopię wniosku o wpis na listę produktów tradycyjnych wraz z kopią opinii izby gospodarczej.

Gdy wniosek spełnia określone wymagania - zarówno formalne jak i jest merytoryczne – marszałek województwa przekazuje jego kopię w wersji elektronicznej do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Przekazanie odbywa się w drodze czynności technicznej,

czyli przesłania wniosku. Jeśli wniosek nie spełnia wymagań, marszałek województwa w drodze decyzji administracyjnej odmawia przekazania wniosku do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Decyzję administracyjną wydaje się zatem wyłącznie przy odmowie przekazania wniosku.

Zgodnie z art. 51 Minister właściwy do spraw rynków rolnych po otrzymaniu dokumentów (przesłanego przez marszałka wniosku) dokonuje wpisu produktu tradycyjnego na listę produktów tradycyjnych.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonuje wpisu produktów na Listę Produktów Tradycyjnych po otrzymaniu od marszałka województwa odpowiednich dokumentów.

Aktualna Lista Produktów Tradycyjnych zamieszczona jest na stronie internetowej [Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi](#).

Minister właściwy do spraw rynków rolnych może wystąpić do marszałka województwa o uzupełnienie wniosku o wpis na listę produktów tradycyjnych lub wyjaśnienie informacji zawartych w tym wniosku w wyznaczonym terminie. Jeśli wniosek nie będzie spełniał określonych wymagań, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie wpisze produktu na Listę Produktów Tradycyjnych.

Zgodnie z art. 53 Minister właściwy do spraw rynków rolnych skreśla, w drodze decyzji, produkt tradycyjny z listy produktów tradycyjnych w przypadku gdy nie jest możliwe wyprodukowanie produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego o jakości, cechach i właściwościach, które były podstawą do umieszczenia tego produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego na liście produktów tradycyjnych.

Wzór wniosku o wpis na listę produktów tradycyjnych

1. Brak komentarza
2. Brak komentarza
4. **Charakterystyka produktu rolnego**, środka spożywczego bądź napoju spirytusowego.

W tym punkcie należy jak najdokładniej wypełnić poszczególne rubryki wpisując w nie informacje dotyczące charakterystyki produktu rolnego, środka spożywczego bądź napoju spirytusowego. W przypadku, gdy dany produkt jest niestandardowy, tzn. poszczególne jego egzemplarze różnią się między sobą np. wielkością, wagą, kolorem itp. należy opisać dopuszczalne przedziały tolerancji (np. długość: 15-20 cm, waga: 1,2 – 1,7 kg, kolor: od złotego do ciemnobrązowego). Jeżeli wypełnienie niektórych rubryk nie jest możliwe (np. określenie kształtu w przypadku charakteryzowania napoju) należy wpisać nie dotyczy.

5. **Surowce wykorzystywane do produkcji** produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego.

Należy przedstawić informacje dotyczące wszystkich surowców wykorzystywanych do produkcji zgłaszanego produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego. Ważne jest podanie ilości surowców wykorzystywanych do produkcji. Lista surowców nie może się ograniczać wyłącznie do ich enumeratywnego wymienienia. Jeśli metoda pozyskiwania surowca, jego jakość lub wyjątkowość wpływa na właściwości produktu końcowego należy to precyzyjnie określić. Szczególnie ważne jest określenie, czy surowce muszą charakteryzować się ściśle określonymi właściwościami i parametrami, czy też dopuszczona jest produkcja bez względu na jakość i cechy wykorzystanego surowca. Przy każdym z surowców należy przedstawić jego opis. W opisie należy uwzględnić informacje dotyczące charakterystycznych cech opisywanego surowca oraz jego specyficznych właściwości. Trzeba przy tym uwzględnić wszystkie etapy uzyskiwania surowca, które zdaniem producenta są konieczne, aby posiadał on cechy i parametry niezbędne dla otrzymania pożądanego produktu końcowego. Jeśli istotne jest wykorzystywanie przy produkcji np. konkretnych ras zwierząt lub gatunków roślin, konieczne trzeba o tym napisać. Wykorzystanie surowca pochodzącego od odpowiedniej rasy zwierzęcia lub gatunku rośliny może mieć bezpośredni wpływ na walory smakowe i jakość produktu końcowego. Należy także zaznaczyć, czy i w jakich sytuacjach dopuszczalna jest zmiana poszczególnych surowców i zastępowanie jednych przez drugie, czym to jest uzasadnione i w jaki sposób wpływa to na walory smakowe i jakościowe produktu końcowego.

Ważne jest również przedstawienie informacji odnoszących się do obszaru, z którego pochodzi surowiec pozyskiwany do produkcji, o ile ma to wpływ na jakość i właściwości produktu końcowego. Jeśli specyficzne warunki klimatyczne związane z regionem, z którego pozyskuje się surowce do wyrobu produktu końcowego wpływają na jakość i cechy tych surowców, a w konsekwencji na jakość i cechy produktu końcowego, wówczas taka informacja powinna być zamieszczona. Wyjątkowość obszaru może wynikać m.in. z nietypowego nasłonecznienia, niespotykanej jakości gleby, specyficznej roślinności, czy długiego lub krótkiego okresu wegetacyjnego.

Ważne jest również przedstawienie informacji odnoszących się do metod upraw, hodowli, bądź sposobu pozyskiwania surowca do produkcji. Ważne są np. informacje o szczególnych rozwiązaniach dotyczące hodowli zwierząt, ich wypasu, wieku zwierząt, od których uzyskuje się surowiec, czy pory roku, w której można go uzyskiwać. Mogą to być informacje dotyczące np. specjalnych zasad żywienia, cech i właściwości paszy, którą karmione są zwierzęta, czy odmienny sposób nawożenia roślin wykorzystywanych do dalszej produkcji lub też zbieranie owoców w ściśle określonym czasie. Bardzo ważne są także informacje odnoszące się do warunków przechowywania poszczególnych surowców. Dotyczy to zarówno surowców pochodzenia roślinnego, jak i zwierzęcego. Jeśli przyjęte są jakieś specjalne zasady lub ograniczenia dotyczące tego procesu należy je przedstawić. Szczególnie istotne jest ich zaprezentowanie, jeśli odpowiednie przeprowadzenie tego procesu odbywa się w z góry określonych warunkach i ma wpływ na ostateczny wygląd, smak i zapach produktu końcowego. Jeżeli w którymkolwiek z etapów uzyskiwania surowca wykorzystywane są tradycyjne narzędzia lub przyrządy a ich wykorzystanie jest istotne do uzyskania właściwego produktu należy to również zaznaczyć.

O ile informacje przedstawione w powyższym rozdziale mogą być oczywiste dla producentów, którzy zajmują się wytwarzaniem konkretnego produktu, to niekoniecznie muszą być one oczywiste dla konsumentów, którzy szukają wyjątkowych produktów, chcą ich skosztować i poznać bliżej sposób ich wytworzenia. Z tego powodu tak ważne jest precyzyjne określenie, jakimi cechami charakteryzuje się surowiec i w jaki sposób należy go uzyskać, aby mógł on być wykorzystany do produkcji.

6. Metoda produkcji.

Etapy wytworzenia produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego ze szczególnym uwzględnieniem tradycyjnych technik, umiejętności i narzędzi. **Metoda produkcji** opisana w tym punkcie wniosku powinna być

recepturą wyrobu produktu tradycyjnego i uwzględniać wszystkie składniki wymienione w punkcie 4 wniosku. Jest to opis działań od momentu rozpoczęcia etapu pozyskania i przechowywania surowców, poprzez fazy łączenia ze sobą poszczególnych składników, aż do fazy ostatecznej, czyli wytworzenia produktu końcowego.

Czy metoda produkcji produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju alkoholowego ulegała zmianom w ciągu ostatnich lat?

Należy napisać, czy zmiany, o ile zostały wprowadzone, miały wpływ na jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego wynikające ze stosowania tradycyjnej metody produkcji. Należy wyraźnie zaznaczyć, czy zmiana technologii wpłynęła na walory smakowe, organoleptyczne, a przede wszystkim na jego wyjątkowość i specyfikę innymi słowy na jakość lub wyjątkowe cechy lub właściwości produktu końcowego.

Przykładowo:

- a) Czy przy wypieku tradycyjnego ciasta użycie jaj fermowych zamiast jaj wiejskich ma wpływ na smak wypieku? Czy tego typu zmiana wpływa na jakość i właściwości produktu końcowego? Czy też nie ma ona znaczenia, ponieważ najistotniejsza dla danego produktu jest metoda wypieku w specjalnym piecu, bądź też inny etap produkcji?
- b) Czy przy wyrobie soku ze świeżych owoców odmiana owocu decydująco wpływa na ostateczny smak, jeśli tak to na ile i czemu zdecydowano się dokonać takiej zmiany.

7. Tradycja, pochodzenie oraz historia produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego.

Produkt powinien stanowić element dziedzictwa kulturowego regionu, w którym jest wytwarzany, stanowić element tożsamości społeczności lokalnej a jego jakość i wyjątkowe cechy i właściwości powinny wynikać ze stosowania tradycyjnych metod produkcji, wykorzystywanych co najmniej od 25 lat. W tym miejscu należy przedstawić informacje dotyczące tradycji, pochodzenia oraz historii wytwarzania produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego, w tym:

- a) historyczne, spotykane w literaturze lub innych materiałach źródłowych wzmianki dotyczące produktu rolnego, środka spożywczego lub napoju spirytusowego;
- b) cytaty z książek itp. potwierdzające wykorzystywanie metody produkcji, co najmniej od 25 lat;

- c) zapisy z książek kucharskich, niekoniecznie musi to być literatura fachowa, czy naukowa, ważne, żeby było to wiarygodne źródło informacji i źródło pochodzenia publikacji;
- d) przeprowadzenie wywiadu przez etnografa z osobami, które znają produkt od co najmniej 25 lat tym samym dokumentując tradycję danego produktu w regionie.

Potwierdzeniem wiarygodności ww. źródeł mogą być materiały zamieszczone w załącznikach do wniosku, w tym np.:

- a) stare etykiety, kolorowe kserokopie, fotografie opakowań czy produktów;
- c) oznaczenia, znaki towarowe posługujące się powyższą nazwą, logotypy nawiązujące do przedstawianej tradycji;
- d) fotografie rodzinne, na których uwidocznione są wspomniane produkty.

Powyższe materiały (kserokopie dokumentów uwierzytelniających tradycję wytwarzania tego rodzaju produktu) należy przedłożyć wraz z wnioskiem o wpis. Informacji zawierających interesujące nas dane można szukać m.in. w poniżej wymienionych zbiorach dokumentów:

- a) dokumenty z Muzeum Etnograficznego opisujące obyczaje tradycji kulinarnych, często ściśle powiązanych z obrzędami religijnymi. Opis tych obyczajów, obchodów poszczególnych świąt, przygotowań z tym związanych i przyrządzania potraw, bądź produktów, które przetrwały wieki i na stałe wpisały się do jadłospisu kuchni polskiej i są nadal przekazywane z pokolenia na pokolenie.
- e) zapisy z ksiąg parafialnych . często przy okazji prowadzenia kroniki i dokumentacji fotograficznej z obchodów świąt opisywano miejscowe obyczaje, również kulinarne. Stąd też ten materiał źródłowy może służyć z powodzeniem jako dokument uwierzytelniający tradycję wytwarzania danego produktu.
- f) fragmenty utworów literackich, w których zawarte są opisy wytwarzania i spożywania danego produktu. Często dla dodania kolorytu utworowi autorzy posługiwali się opisem przygotowań i obchodów świąt, niedziel, pikników, czy wreszcie codziennych obrządków i zwyczajów zasiadania do stołów i spożywania wyrobów i potraw. Mogą to być zarówno opisy stołów magnackich jak i chłopskich. Podobne informacje zawierają biografie.
- g) zapisy w historycznych książkach kucharskich od czasów pojawienia się słowa pisanego również receptury ulubionych potraw były spisywane, często

opatrzone obrazkami, które mogą okazać się doskonałym źródłem informacji.

Doskonałym uzupełnieniem wszystkich wyżej wymienionych źródeł informacji są fotografie, obrazy np. fotografie i obrazy ze skansenów lub archiwów, na których uwiecznione są sceny obrazujące wygląd wyrobów i potraw, sposób ich przyrządzania i podawania, przechowywania. Informacje zawarte w punkcie 6 wniosku muszą potwierdzać informacje podane w punkcie 4 i 5 wniosku.

8. Informacje dodatkowe.

W tym miejscu zawarte powinny być inne ważne informacje, które nie wchodzą w zakres znaczeniowy poprzednich rubryk wniosku.

Jeżeli okaże się, że istotne informacje o produkcie nie znalazły się w żadnej z rubryk wniosku, a zdaniem producenta wyrobu tradycyjnego są na tyle ważne, że powinno się o nich nadmienić to właśnie w informacjach dodatkowych jest dla nich miejsce.

9. Wykaz dokumentów dołączonych do wniosku.

Kserokopie dokumentów uwierzytelniających tradycję wytwarzania tego rodzaju produktu, w tym np.:

- a) dokumenty z Muzeum Etnograficznego, wywiad etnograficzny;
- b) zapisy z ksiąg parafialnych;
- c) fragmenty utworów literackich, w których zawarte są opisy wytwarzania i spożywania danego produktu;
- d) biografie;
- e) zapisy w historycznych książkach kucharskich;
- f) zapis przekazu ustnego;
- g) fotografie;
- h) obrazy i inne materiały, które mogą posłużyć do udowodnienia, że produkt jest tradycyjny.